

Oasen på øen

“Natur Retreat for Veteraner” på Strynø er et botilbud, hvor veteraner kan finde ro og ikke mindst sig selv.

Man kan ikke bo på en ø uden at have en båd.

Der er ro og tid til at omgås dyrene på Strynø.

■ Tekst og fotos: Søren Skarby

- Han ligner jer for tre uger siden, siger Anne-Line Ussing og ser på de to veteraner ved bordet i havestuen. De smiler og nikker forstående til Martin. Han har taget noget af en tur. Først skred kæresten med deres lille barn. Derefter begyndte PTSD'en for alvor at hænge rundt i kroppen på den i forvejen hårdt prøvede veteran. Det kulminerede, da seks maskinpistolbevæbnede betjente anholdt ham i hans kolonihave. Først blev han smidt i fængsel og senere på lukket psykiatrisk afdeling.

- De andre indlagte råbte og skreg hele tiden. Det er altså ikke lige det, man har brug for med PTSD, kommer det fra Martin, der tog en hurtig beslutning, da han var til-

bage til i friheden. Ikke noget med at pakke. Bare tage bilen og køre fra Jylland mod Rudkøbing og færgen til Strynø. Stressen havde bare så godt fat i ham, at han kørte for langt og først opdagede det ude på Storebæltsbroen. Da han skal betale for at komme tilbage, er hele dankortsystemet gået ned. Det var lige på grænsen af, hvad han kunne klare. Til sidst lykkes det hele, og nu står han midt på gulvet. Martins krop bevæger sig i små ufrivillige ryk, og hans stemme er mere end hæs, men han er i live og sammen med folk, der forstår, hvordan han har det. Alle tilstedeværende ved, at det her er et godt sted at forhandle, om ikke fred, så i hvert tilfælde våbenhvile med krigen i kroppen. Det er der en grund til.

Fåreklipperen viser, hvordan man skal gøre, og så prøver Steffen at følge med.

lige præcis, hvad Pumba er. Han hyler, skriger og grynter selskabeligt, når Steffen kommer med maden. Imens den lille gris guffer i sig, nusser og kløer Steffen den. De er absolut gode venner. Det bliver Steffen også med fåreklipperen, da han kommer forbi for at give fårene ny frisure, inden der kommer lam. Fåreklipperen viser, hvordan man skal gøre, og Steffen prøver at følge med, så godt han kan. Han erkender hurtigt, at der ligger megen øvelse bag fåreklipperens høje tempo og præcise klipning. Bare det at vælte et får, så man kan komme til at klippe det, er en kunst. Steffen giver dog ikke op, men taler i stedet bagefter om at komme i prakti for at få lært faget ordentligt. Det kommer helt nede fra maven da han siger;

- Det her er så meget bedre, end at sidde i en lille lejlighed inde i byen og se ninjaer på tagene, kommer det fra Steffen.

Dem er der ikke nogen af på Strynø. Nede under tagene på de seks beboelsesvogne, veteranerne bor i, er der kun ro. Det eneste man kan høre, ud over naturen udenfor, er det sagte summen fra muldtoilettets udluftning. Vognene er indrettet med en seng, et klapbord, et par hylder, en bænk og et badeværelse, hvor man kan vaske sig efter dagens arbejde. Mere behøves ikke. Stuart og Anne-Line arbejder på at få bygget en køkkenvogn. Indtil nu har veteranerne spist sammen med dem og deres tre børn i havestuen, men når der kommer fuld belægning, skal beboerne selv kunne hjælpe til med at lave mad. Der mangler også en vogn til lager og vask af tøj. De bliver bestilt meget snart og er bevilget af Forsvarsministeriet.

Her er så meget bedre end sidde inde i en lejlighed.

På Strynø er der stille om natten, helt stille. Det kan ske, at et får bræger, eller at bramgæssene skræpper lidt til hinanden, men det er så også det. Trafikstøj, råbende branderter og sirener fra ambulancer og patruljevogne, der ødelægger PTSD-ramte veteraners i forvejen skrøbelige søvn, er der intet af. Martins skærer så voldsomt tænder, når han sover, at de er blevet slidt. Verden er kogt ned til en suppeterning, der er til at overskue. Stuart Press, Anne-Lines mand, giver Martin en rundvisning.

- Her er og kommer ikke andre, end dem du har mødt nu. Det er kun dem, du skal forholde dig til, beroliger Stuart, der kender alt til Martins krig. Han har selv været udsendt, både som officer i den australske hær og for

FN, igennem tyve år. Rwanda var det værste sted, der skubbede ham ud i PTSD'ens mentale helvede. Der er et liv på den anden side, og det er det, han gerne vil vise Martin og de andre veteraner, der i kortere eller længere perioder bor på stedet. Eller som Stuart siger med en meget australsk talemåde:

- Teach them to put their shit in one sock.

Det er det, Steffen har godt gang i. Han har fundet ud af, at han holder rigtig meget af dyr. Derfor er det ham, der står for fodringen af høns, ænder, heste og ikke mindst de tre grise. Der er to store søer og så hans absolutte yngling, den lille orne Pumba.

- Han er bare for sej, fortæller Steffen. Racen er fra New Zealand og hedder kune-kune. Det betyder fed og rund på maori, og det er

”

Nede under tagene på de seks beboelsesvogne, veteranerne bor i, er der kun ro.

”

”
Det her er så meget bedre,
end at sidde i en lille lejlighed inde
i byen og se ninjaer på tagene.”

Michael har været ad den samme vej som rigtig mange andre PTSD-ramte veteraner. For ikke at skulle tænke så meget, arbejdede han som en vild og gal.

- På et tidspunkt havde jeg fem forskellige jobs på en gang. Sammenlagt var det over 100 timer om ugen. Det var bedst, hvis der kun var seks timer hver nat, der skulle slås ihjel, fortæller Michael. På et tidspunkt gik den ikke længere, og han knækkede sammen.

- Arbejdet er altid det sidste, man mister, men så er der heller ikke mere tilbage, kommer det fra Michael, som har fået gearret voldsomt ned for både arbejdstider og tempo, imens han har været på øen. Han har lavet nye bede og forbedret de gamle. Det ser godt ud.

- Jeg kan godt lide at se, noget blive færdigt, helt færdigt, fortsætter Michael.

Han er rimeligt fortrøstningsfuld, når det drejer sig om at komme tilbage på arbejdsmarkedet. Han er ved at få aftalt praktik. Det skal nok gå.

Om aftenen tænder Stuart for verdens bedste TV-kanal, et bål. Når det er koldt, er det inde mellem nogle træer ikke langt fra bebo-

elsesvognene. I godt vejr er det nede på stranden. Der bliver ikke sagt så meget, men det, der så bliver sagt, er vigtigt. Steffen fortæller Martin, at det er godt, at han er kommet. De andre nikker bekræftende. Stuart sidder roligt som en skipper på broen i hårdt vejr. Han har aldrig fået lært sig at tale dansk ordentligt, men forstår stort set alting. Veteranerne taler engelsk til ham, og det har en særlig effekt. Der skal ligesom tænkes lidt mere over, hvad man siger, og samtidig bekræfter det hans rolle som den erfarne officer, der nok skal få hele delingen hjem. Martin flytter rundt for at undgå røgen. Man kan høre på hans åndedræt, at han ikke er faldet ned endnu. Han taler med de to andre, om at selvmedicinere sig selv med stort set alt, hvad der kan indtages. De kender det alle tre, men er ikke på anden medicin nu, end den deres læge har udskrevet. På øen er det stærkeste, der indtages kaffe og tobak.

Natur Retreat for Veteraner startede som et pilotprojekt i Skotland for britiske veteraner. Anne-Line og Stuart prøvede deres idéer af og fik positive tilbagemeldinger. De valgte at overføre erfaringerne til deres økologiske

ejendom på Strynø, og den første veteran flyttede ind i 2012. De venskaber, der opstod i Skotland, har medført, at også veteraner fra den britiske hær, har boet på øen i perioder. I dag er Natur Retreat for Veteraner godkendt som botilbud under Serviceloven og er en selvejende institution med pensioneret generaløjtnant Kjeld Hillingsø som formand. Opbygningen af stedet er sket med hjælp fra fondsmidler fra hovedsageligt Velux Fonden og senest Forsvarsministeriet, som også har bevilget en båd. For som Stuart så rigtigt siger, kan man ikke bo på en ø uden at have en båd.

De tre veteraner står på stranden og venter på, at Stuart kommer med båden. Da den ligger i vandet, dukker Anne-Line op med madkurven og ønsker god tur. De skal ud for at se på sæler, og måske skal Steffen en tur i baljen for at plukke muslinger. Ude på lidt dybere vand sætter Stuart motoren i tomgang og giver en sikkerhedsbriefing. Han træder ind i rollen som major og er præcis med en passende portion australske eder.

- Ombord på min båd, er man en komplet idiot, hvis man ikke har redningsvest på HELE tiden. Rygning er kun, hvis man får lov til det.

Jeg har to dunke med brandstof stående her, fortæller Stuart.

De tre mænd er vant til at høre efter og stiller ingen spørgsmål. Halvvejs rundt om øen rammer den første haglbyge. Den gør nas og Martin, der ikke har pakket til den slags ture, begynder at fryse. Stuart kan ikke lade være med at grine.

- Det er da jer, der er vikinger. Jeg er født og opvokset langt nede i Afrika, kommer det fra Stuart.

Lidt efter klinger bygen af, og samtidig forsvinder vinden. De finder Anne-Lines hjemmebakke boller frem og får varm kaffe i krusene. Det hjælper på humøret, og det bliver kun bedre, da en nysgerrig sæl dukker op. Da den sidste kop kaffe er drukket, kaster den næste haglbyge sig over dem. De bliver enige om, at muslingerne må vente til en anden dag og sætter kursen hjem. Imens haglene banker imod båd og mænd, begynder Steffen at synge "Det er sommer, det er sol og det er søndag." De to andre stemmer i. Det er på en gang rørende og livsbekræftende.

Der bliver ikke sagt så meget, men det, der så bliver sagt, er vigtigt.